

TÜRKİYE VE JAPONYA’NIN TELEVİZYON YAYINCILIĞI ALANINDA DENETLEME YAPILARI ÇERÇEVESİNDE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA: RTÜK VE BPO’NUN KURUL KARARLARININ İNCELENMESİ

A COMPARATIVE STUDY WITHIN THE FRAME OF TURKEY'S AND JAPAN'S TELEVISION BROADCASTING SUPERVISORY STRUCTURES: EXAMINATION OF THE BOARD DECISIONS OF RTÜK AND BPO

Öğretim Görevlisi Mehpere YAĞLICI

Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü,
Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Doktora Öğrencisi,
myaglici@erciyes.edu.tr
Kayseri / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0003-2706-5528

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül ATAY

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
aseyhan@erciyes.edu.tr,
Kayseri / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-8819-4959

ÖZET

Tecimsel yayıncılığının yaygınlaşmasıyla birlikte, televizyon yayınlarının denetlenmesi amacıyla birçok ülke denetleme kurulu/yapısı oluşturmuştur. Bu çerçevede Türkiye’de 1994 yılında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Japonya da 2003 yılında Yayın Etiği ve Program Geliştirme Organizasyonu (BPO) kurulmuştur. RTÜK, görsel ve işitsel medyayı düzenlemek amacıyla kurulmuş özerk ve objektif bir kurumdur. RTÜK, Üst Kurul ve iletişim uzmanlarının çalışmalarıyla, ALO 178 RTÜK telefon hattı, RTÜK web sitesi, RTÜK e-posta adresi üzerinden bildirilen şikayetler aracılığıyla ve izleyici temsilcileri yoluyla denetim işlemini gerçekleştirmektedir. BPO, üç konsey ile denetim sürecini yürütmektedir; Yayın Etiği Araştırma Komitesi, Yayın ve İnsan Hakları, Gençlik Programlama Yayın Komitesi. BPO komitelerinden Yayın Etiği Araştırma Komitesi, bir TV programında etik bir sorun olup olmadığını belirledikten sonra ceza veren tek komitedir. Yayın ve İnsan Hakları, sadece insan hakları ihlalleri nedeniyle şikâyet edilen yayınları inceler, bu yayınlar hakkında görüş bildirir ve taleplerini rapor eder. Bu çalışmayla RTÜK ve BPO’nun yapısının, televizyon etiği açısından aldıkları kararların ve uyguladıkları yaptırımların karşılaştırılması olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Radyo Televizyon Üst Kurulu’nun 2020 yılı Ocak ve Şubat ayı raporlarında yer alan yüz beş karar ve BPO’nun kurulduğu günden bugüne (on yedi yılda) aldığı toplam yüz beş karar televizyon etiği açısından, içerik analizi yöntemi kullanılarak

bu çalışmada analiz edilecektir. Böylece iki ülkenin televizyon yayın denetleme yapıları; RTÜK ve BPO'nun etik sorunlara yönelik, yasalar veya yayın standartları çerçevesinde aldığı kararlar ve ürettikleri çözüm yöntemleri karşılaştırılmak suretiyle ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelime: Televizyon, Etik, RTÜK ve BPO

ABSTRACT

With the proliferation of commercial broadcasting, many countries have established supervisory boards / structures in order to supervise television broadcasts. Within this scope, Radio and Television Supreme Council (RTÜK) was established in Turkey in 1994 and Publication Ethics and Program Development Organization (BPO) was established in Japan in 2003. RTUK is an autonomous and objective institution established in order to regulate visual and audio media. RTUK, Supreme Council and communication experts, conducts audits through the complaints made through the ALO 178 RTUK telephone line, RTUK website, RTUK e-mail address and through the audience representatives. BPO is carrying out audit process with three councils; the Committee for the Investigation of Broadcasting Ethics, the Broadcast and Human Rights, the Broadcast Committee for Youth Programming. It is aimed to comparatively analyze the decisions and sanctions applied by RTÜK and BPO in terms of television ethics as well as their structures in this study. Five hundred decisions contained in January and February 2020 reports of Radio and Television Supreme Council and a total of hundred and five decisions taken by BPO since the day it was established (in seventeen years) will be analyzed in this study in terms of television ethics by using content analysis method. In this way, decisions of RTÜK and BPO, which are the structures of two countries serving for broadcasting supervision; towards ethical problems, taken within the frame of laws or broadcasting standards and the solution methods generated will be tried to be presented by comparison.

Keyword: Television, Ethics, RTÜK and BPO

GİRİŞ

Kitle iletişim araçlarının günlük hayatın bir parçası haline gelmesiyle birlikte, bu araçların çıktılarının etik boyutu tartışılmaya başlanmıştır. “*Ahlak ahlaklılık üzerine düşünüm olan*” (Cevizci, 2005, s. 646), soyut kavramlara dayanan, evrensel ve genel geçerliliğe sahip olan etik kavramı, haklı-haksız, iyi-kötü, adil-adil olmayan arasındaki farkı görebilme, haklı, iyi ve adil olduğuna inanılanı yapmaktır (Banar, 2013, s. 5). Etik, insanın iyi temellendirilmiş ahlaki kararları, bir otorite veya kişinin etkisinde kalmadan ve ahlaki eylemin keyfi bir eylem olmadığı farkında olarak verebilmeyi amaçlamaktadır (Pieper, 1999, s. 18-21). Etik felsefesinin bir alt dalı olan medya etiği, medya çalışanlarının medya çıktılarını oluştururken/üretirken uymaları gereken ilke ve kuralları kapsamaktadır. İletişim etiği ise iletişimle ilgili meslek çalışanlarının meslek etik kurallarını içermektedir (Erol, 2012, s. 50). Kısaca medya ve iletişim alanında etik kurallar, bu alanda gerçekleştirilen çalışmalarda/çıkılarda kamu yararı adına, neyin yapılması ve neyin yapılmaması konusunda yol göstermektedir. Televizyonun günlük hayatta yer almasıyla birlikte, bu mecranın çıktılarının yarattığı etkiler araştırılmaya başlanmıştır. Televizyon, kurgusal ve gerçek metinlerle bir dünya sunmaktadır. “*Bu dünya gerçek dünyanın bir yansıması değildir, tam tersine kendi içinde kendi başına, yapılaşmış, rutinleşmiş bir dünyadır*” [A2] (Mutlu, 2005, s. 124). Bu dünya üzerine yapılan ilk dönem araştırmalarına bakıldığında televizyonun kısa süreli olumlu etkileri olduğu ortaya konulmasının ardından, George Gerbner’in “kültürel göstergeler ve ekme/yetiştirme” kuramıyla birlikte uzun süreli etkilerinin de olduğu görülmüştür. “*Televizyon merkezleşmiş bir öykü anlatma sistemidir. Programlarıyla ortak bir iletiler dünyası ve imgelem dünyası yaratır. Böylece tutumları eker/yetiştirir ve nüfusun*

günlük kültürünün ortak kaynağını oluşturur” (Tekinalp & Uzun, 2006, s. 98-99). Gerbner ve arkadaşları, gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda medya aracılığıyla sunulan şiddetin toplum üzerinde olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymuşlardır. Televizyonun içeriğinde yoğun şiddet öğelerinin olduğunu savunan Gerbner ve arkadaşları yaptıkları çalışmalar sonucunda televizyon izleme süresi arttıkça izleyicilerin diğer insanlara karşı güvensizlik duygusunun arttığını görmüşler ve televizyonda sunulan şiddetle, izleyicinin gerçek dünyayı, televizyonun sunduğu bilgilerle değerlendirmesi kısaca dünyanın acımasız ve tehlikeli bir yer olarak algılanmasının ekildiğini ortaya koymuşlardır.

Akademik çalışmaların televizyonun etkilerini araştırma çabaları, yanı sıra tecimsel yayıncılığın gelişmesiyle birlikte televizyon yayınlarının denetleyecek, etik ilke ve kuralları oluşturacak, aynı zamanda kamu amaçlı olan kısıtlı frekansların dağıtımını gerçekleştirecek bir yapılanmaya devletler ihtiyaç duymuşlardır. *“Dünyanın hiçbir ülkesinde kitle iletişim araçları Amerika’da olduğu kadar tecimsel anlamda özgür bir ortamda çalışmazlar”* (Tekinalp, 2011, s. 120), bu nedenle ilk düzenleyici iletişim komisyonu FCC (Federal Communications Commission) Amerika’da kurulmuştur (İnceoğlu G., 2004, s. 89).

Türkiye’de yayın etiği açısından TRT yayınlarında belirli sorunlar yaşanması üzerine TRT’nin yayınlarını denetlemek amacıyla “Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu (RTKY)” oluşturulmuştur. 1990’lı yıllarla birlikte gelişen tecimsel yayıncılıkla etik sorunların boyutu gün geçtikçe artmış ve televizyon yayınlarının denetlemesi adına 1994 yılında RTÜK kurulmuştur. Türkiye’de olduğu gibi Japonya’da da daha önceki yıllarda denetleme amacıyla adımlar atılmış olsa da Japonya’da görsel ve işitsel medyanın denetlenmesi için 1965’de NHK, Japonya yayın kurumu ve Özel Yayın Birliğine üye şirketler tarafından finanse edilen gönüllülük esasına dayalı Japon Yayıncılık Birliği, daha sonra da Yayın Programı Geliştirme Komitesi’nin kurulmasının ardından yeni oluşumlarla denetleme yapısı geliştirilmiştir. 1990’larda Japonya’da televizyon yayınlarında etik ihlaller oluşması denetleme yapısının yeniden toparlanması ve bir çatı altında toplanması gündeme getirilmiş ve 2003 yılında BPO kurulmuştur. Denetleme kurulları; frekans dağıtımı, televizyonlarda yayınlanmış içerikleri inceleme, halkın bu konudaki şikâyetlerini değerlendirme, sorunlu gördüğü noktalarda çözüm aramak, etik çerçeve oluşturmak, gerektirdiği takdirde uyarı, düzeltme ve ceza yaptırımları uygulamak gibi birçok konuda görev üstlenmektedir. Ekonomi-politik yapı ve televizyon kuruluşlarının yapılanması çerçevesinde televizyon düzenleme kurulları ülkeden ülkeye birbirine benzer ve farklı özellikler gösterse de aldıkları kararlar ve verdiği cezalar çerçevesinde izleyici korunmaya çalışmaktadır.

1.TÜRKİYE; RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK)

Türkiye’de kamu yayıncılığı ile başlayan televizyon etiği açısında sorunlar, tecimsel yayıncılığın başlamasıyla birlikte gün geçtikçe artmış ve televizyon alanında düzenlemeye ve denetlemeye ihtiyaç duyulmuştur. TRT ile başlayan televizyon yayıncılığı, özel kanalların resmen tanınmasına kadar devlet tekelinde kalmıştır. Türkiye’de ilk yayıncılık yasası 1961 Anayasasının 121. Maddesine dayandırılarak 1964 yılında yürürlüğe konulmuştur. Bu yasaya göre Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kamu tüzel kişiliği olarak kabul edilmiştir. 1961 Anayasasının 121. Maddesinin 359. Maddesi gereği özerklik verilen TRT ile o dönemdeki hükümet arasında sürekli sorun yaşanmaya başlamasının ardından, 1972 yılında 1568 sayılı yasa ile TRT özerk değil tarafsız bir kamu kuruluşu olmuştur (Tekinalp, 2011, s. 99-102). Bu alanda Türkiye’de ilk düzenleyici üst kurul RTKY’dur, 1982 Anayasası kapsamında 1984’de yürürlüğe giren ve 2954 Sayılı Türkiye Radyo Televizyon Yasası’nın 6. ve 7. Maddeleri gereğince kurulmuştur (Aziz, 2006, s. 182-192). RTKY, TRT yayınlarının yasalar çerçevesinde gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini incelemektedir.

Bu inceleme sonucu oluşturulan rapor, RTKY tarafından Cumhurbaşkanlığı ve TRT'ye sunulmaktadır. TRT, kamu yayıncılığı yapması nedeniyle belirli sınırlar içinde davranmaktadır. Özel televizyon kanallarının yayına başlamasının gündeme gelmesi bu konuda nasıl düzenleme yapılması gerektiğinin de sorgulanmasına yol açmıştır. Türkiye de özel televizyon tartışmaları çerçevesinde Mehmet Ali Birand, Milliyet Gazetesi'ndeki köşe yazısında televizyon denetiminin öz denetim gerektirdiğini denetleme ilkelerinin olmasını savunmuş ve televizyonların kendi kendini denetleyebileceğini söylemiştir. Bülent Ecevit, ayrı istasyonlar kurulması yerine devletin belli demokratik denetim içinde başka kuruluşlarla dengeli bir şekilde özel kanalların açılmasının gerektiğini söylemektedir. Bu konuda Ertuğrul Özkök ise ABD'de FCC, Fransa'da İletişim ve Özgürlükler Komisyonu var, bizde de Radyo Televizyon Yüksek Kurulu (RTYK) var; yapıyı öyle kurarsın ki RTYK iki yılda bir lisans verir, kontrol eder, uyarır, mevcut yasaya ters gidiyorsa iki kez uyarır, sonra lisansı iptal eder veya uzatmaz, sağlıklı çalışan bağımsız bir kurum oluşturulursa denetimin sorun olmayacağını belirtmiştir (Çaplı, 2008, s. 97-108). 1990'lı yıllarla birlikte tecimsel yayıncılıkla tanışan Türkiye, iletişim yasalarının TRT dışında kanalların yayın yapmasını yasaklaması ve yapılandırabilecek yasal alt yapının olmayışı sonucu bu alanda karmaşa yaşanmıştır. Bu süreçte PTT'nin üstlendiği bazı görevler ve TRT'nin yapılanması, özel televizyonların sınır tanımayan yayınları yasal olarak bir düzenlemeye ihtiyaç duymaktadır. Sadece uydu kanallarının yayınlarını kablolu yayına aktarma işlevini gerçekleştiren PTT'nin programların belirli bölümlerini keserek sansür uygulaması da bu konuda tartışmalara ve TRT ile sorun yaşamasına yol açmıştır. *Tele5*'de yayınlanan "Yol" filmi ve *BBC*'de yayınlanan "Türkiye" belgeseli programlarının belirli bölümleri sansüre uğramıştır (Serim, 2007, s. 220). Özel kanallar televizyon etiği bağlamında birçok kuralı çiğnemekte, televizyon yayıncılığı yapan gruplar arasında haksız rekabet, seçimlerde Yüksek Seçim Kurulu'nun kurallarının görmezden gelinmesi yanı sıra reklam konusunda da sıkıntılar yaşanmaktaydı. 10 Ekim 1991 günü seçim yasaklarının başlamasına rağmen *Star1* kanalı yasaklara uymayacağını belirterek siyasi partilerin reklamlarını yayınlamaya devam etmiştir. 1992 yılının Mart ayında, *Show TV*'de gece yarısından sonra yayınlamaya başlayan "Gece Jimnastiği" gibi cinsel içerikli programlar tepkiye neden olmuştur (Serim, 2007, s. 247). Tecimsel televizyon kanallarının kendi çıkarları ve siyasi anlamda görüşleri doğrultusunda yayınları kullanmaya başlaması birçok açıdan tepki çekmiştir. "Interstar ve TGRT'nin Bosna'daki olayları protesto etmek için düzenlenen gösterilere çağrı yapmaları ve bu gösterileri naklen yayınlamaları ise, bardağı taşıran son damla olmuştur" (Çakır, 2006, s. 41). Özel kanalların denetlenmesi adına 1993 yılında Anayasa'da değişiklik yapılarak bu alandaki kamu tekeline son verilmiştir. 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun çerçevesinde 1994 yılında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kurulmuştur. RTÜK'ün yapılanması ve kararları 6112 sayılı kanuna dayanmaktadır ve bu çerçevede yapılandırılmıştır ([https://kms.kaysis.gov.tr/\(X\(1\)S\(kljmavm3r0zprbbwuhdvz5vg\)\)/Home/Kurum/70203335?AspxAutoDetectCookieSupport=1](https://kms.kaysis.gov.tr/(X(1)S(kljmavm3r0zprbbwuhdvz5vg))/Home/Kurum/70203335?AspxAutoDetectCookieSupport=1), 02.02.2020). Üst kurul, görev süresi altı yıl olan, üçte biri iki yılda bir yenilenmek suretiyle değişen, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilen, dokuz üyeden oluşmaktadır. RTÜK'ün radyo ve televizyon yayınlarını denetlemesi, RTÜK Üst Kurul üyeleri ve uzmanlarının çalışmalarıyla, ALO 178 RTÜK telefon hattı ve RTÜK web sitesi ve e-posta yoluyla iletişim merkezine gelen şikâyetlerin incelenmesi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Kanalların öz denetim süreci ise izleyici temsilciliği yoluyla gerçekleştirilmektedir. RTÜK program yayınlandıktan sonra denetleme yapmakta ve üst kurulun bütün kararları idari yargının denetimine açıktır (<https://www.rtuk.gov.tr/hakkimizda/3803/878/hakkimizda.html>). RTÜK iletişim yasaları çerçevesinde hizmet sunmaktadır. 11379 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, 6257 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu kapsamında RTÜK

çalışmalarını yürütmektedir (<https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Kurum/70203335>, 2020) ve 6112 sayılı Kanun esaslarına göre yaptırımlarını gerçekleştirmektedir. Gelişen iletişim teknolojisi sonucu televizyon hem farklılaşmış hem de izlenme oranlarını açısından kayıplar da yaşamıştır. Fakat bugün Türkiye’de izleyici gününün üç saat otuz dört dakikasını ekran karşısında geçirmekte (www.rtuk.gov.tr/haberler/3787/8136/rtuk-baskani-ebubekir-sahinin-dunya-televizyon-gunu-mesaji.html?Keyword=televizyon%20izleyici%20oranlar%C4%B1, 2020)[A3] ve hala televizyon önemli bir mecra olarak varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle RTÜK’ün yaptığı çalışmalar, uyguladığı yaptırımlar sağlıklı bir toplum oluşturma ve yaşatma anlamında önem arz etmektedir. RTÜK “6112 sayılı Kanunun 32’nci maddesi uyarınca Üst Kurulun yayıncı kuruluşlar hakkında uyguladığı yaptırımlar, idari yaptırımlar; uyarı, program durdurma, idari para cezası ve artırılmış idari para cezası şeklindedir. Ayrıca ihlalin niteliğine göre, geçici yayın durdurma ve yayın lisansının iptali de söz konusu olabilmektedir” (<https://www.rtuk.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/5054/5020/hukuk-musavirligi.html>, 21.02.2020).

Örnek karar; kurulun 23 Ocak 2020’da gerçekleştirdiği toplantıda Doruk TV’nin 15.01.2020 tarihinde saat 12:10’da yayınladığı ticari iletişim yayınına ilişkin uzman raporu ile video görüntülerinin incelenmesi ve değerlendirilmesiyle yapılan görüşmeler sonucunda 6112 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinin dördüncü fıkrasının bir yıl içinde tekraren ihlali nedeniyle Kanun’un 32’inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca, Yayın Durdurma, 6112 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin ihlali nedeniyle Kanun’un 32’nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca İdari Para Cezası ve Program Yayını Durdurma, 6112 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinin ikinci fıkrasının ihlali nedeniyle Kanun’un 32’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca İPC, 6112 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin altıncı fıkrasının (c) bendinin ihlali nedeniyle Kanun’un 32’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, İPC uygulanmasına karar verilmiştir (<https://www.rtuk.gov.tr/ust-kurul-kararlari/6112-sayili-kanunun-8inci-maddesinin-dorduncu-fikrasinin-bir-yil-icinde-tekraren-ihlali-nedeniyle-k/28291>, 15.03.2020)

2. JAPONYA; TELEVİZYON YAYINCILIĞINDA DENETİM VE DÜZENLEME KURUMU(BPO) BROADCASTING ETHICS AND PROGRAM IMPROVEMENT ORGANİZATİON (HÖSÖRİNRI-BANGUMİ KÖJÖKİKŌ -放送倫理・番組向上機構

Japonya’da yayıncılık denetimi, II. Dünya Savaşından sonra 1950 yılında, GHQ Müttefik Kuvvetler Yüksek Komutanlığı¹ (<https://kotobank.jp/word/GHQ-71845>, tarih yok) önderliğinde yayınları demokratikleştirmek amacıyla üçüncü taraf komite olarak Radyo Kontrol Komitesi²(*Denpa Kanri-電波監理*) kurulmuştur

(<https://ja.wikipedia.org/wiki/%E9%9B%BB%E6%B3%A2%E7%9B%A3%E7%90%86%E5%A7%94%E5%93%A1%E4%BC%9A>, tarih yok). Daha sonra 1952 yılında Japonya yeniden bağımsız bir ülke olduktan sonra dönemin başbakanı tarafından hükümete entegre edilmesiyle yayın dünyası tekrar devlet kontrolü altına girmiş ve ifade özgürlüğü sınırlı hale getirilmiştir (http://www.ritsumei.ac.jp/ss/sansharonshu/assets/file/2009/45-4_02-01.pdf, tarih yok). Ancak, Japonya da görsel ve işitsel medyanın denetiminin yapılması ilk olarak 1965 yılında Japon Yayıncılık Birliği (*Nippon Hōsō Rengōkai (hosō rengō)*-日本放送連合会(放送連) tarafından başlatılmıştır. Bu kuruluş; NHK (Japonya Radyo ve Televizyon Kurumu)³, Japonya yayın kurumu ve Özel Yayın Birliğine üye şirketler tarafından finanse edilen ve düzenlenen gönüllü bir kuruluştur ve özerk bir yapıya sahiptir. Ayrıca, yine bu kuruluşun iş birliği ile Yayın Programı Geliştirme

¹ General Headquarters GHQ: Özellikle, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Japon işgali sırasında Müttefik Kuvvetler tarafından kurulan karargah.

² Radyo ve yayınların denetlenmesinden sorumlu üçüncü taraf bir kuruluş olan Bağımsız Yönetim Komitesidir.

³ NHK, Nippon Hōsō Kyōkai 日本放送協会, Türkçe adıyla Japonya Radyo ve Televizyon Kurumu olup, Japonya’nın milli kamu yayın kuruluşudur.

Komitesi kurulmuştur. Tüm dünyada olduğu gibi Japonya'da da tecimsel kanalların kurulması ile birlikte 1990'lı yıllarda izlenme oranlarının artması, denetleme yapılanmalarında da yeni oluşumlara yol açmıştır. Japonya'da 1990'lı yıllar televizyon izlenme oranının en yüksek olduğu dönemdir. Bu dönemde televizyon yapımlarında özellikle haber programları açısından haber kaynaklarında, plansız basın toplantılarında (media scrum) kural ihlallerinin yapılması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır (http://www.ritsumei.ac.jp/ss/sansharonshu/assets/file/2009/45-4_02-01.pdf, tarih yok). Dolayısıyla televizyon yapımlarına güvenilirliği düşmüştür. Özellikle seçim döneminde iletişim etiği açısından Asahi Televizyonu haber müdürünün seçim öncesinde basına “özel olmayan bir hükümet kurmak amacıyla yayın yapın!” şeklindeki talimat vermesi ve bunu ifşa edenlerin hedef gösterilmesi bu olayın ardında 1994'de Matsumoto Sarin⁴ olayının patlak vermesi (www.nhk.or.jp/bunken/research/domestic/pdf/20170501_10.pdf) bu dönemde yaşanan etik sorunları göz önüne sermektedir. Bu dönemde televizyon programlarında yer alan etik sorunları gidermek, izleyicilerin şikâyetlerini cevaplamak ve insan haklarının ihlaline dayalı sorunları çözmek amacıyla tarafsız bir kurula ihtiyaç duyulmuştur (http://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/283520/www.soumu.go.jp/joho_tsusin/pressrelease/japanese/housou/1209j701., 2020). 1997 yılında, gönüllü bir oluşum "Yayın ve İnsan Hakları Komisyonu (BRO)" kurulmuştur ve "Yayın ve İnsan Hakları Kuruluşu (BRO)" bugünkü BPO'nun kurulmasına zemin hazırlamıştır (<https://www.youtube.com/watch?v=7KpxzZKo0K8>, 2020). Gençlikle ilgili yayınları geliştirmek ve denetlemek adına Yayıncılık Programı Geliştirme Konseyi'nde Gençlik Komitesi kurulmuştur. Yayın Programı Geliştirme Kurulu tarafından “Yayın Programı Komitesi” yeniden düzenlenmiştir. Özerk yapıya sahip bu üç örgütsel yapı bir çatı altında toplanarak görsel ve işitsel alanda özgür ve etik yayıncılığı denetlemek adına bağımsız bir kuruluş olan BPO, 2003 yılında kurulmuştur. BPO, yapısal özellikleri çerçevesinde yayınları incelemesi, yayın kanallarındaki sorunlu yayınların iyileştirilmesi için teşvikte bulunması ve yine yayın kanallarını öz denetime teşvik etmesi bakımından etkin bir yapıya sahiptir. Kurulların üyeleri, tarafsız yayın yapmayan yöneticiler ve çalışanlardan oluşmaktadır.

⁴ Matsumoto sarin saldırısı, 27 Haziran 1994 gecesi Japonya'nın Nagano eyaletindeki Matsumoto'daki Aum Shinrikyo kıyamet kültürünün üyeleri tarafından gerçekleştirilen bir suikast girişimidir. https://en.wikipedia.org/wiki/Matsumoto_sarin_attack E.T.05.05.2020

Tablo 1. BPO'nun Tarihçesi (https://www.bpo.gr.jp/?page_id=1074, E.T.10.10.2019)

Yıllar	BPO'nun Tarihsel Gelişimi
1965	Japon Yayıncılık Kurulu (NHK), Özel Japon Yayıncılık Birliği ve Özel Japon Yayıncılık Birliği adlı 3 yayın kuruluşunun işbirliğiyle Yayın Programı Geliştirme Komitesi kuruldu.
1969	Özel Japon Yayıncılık Birliği (Japan Broadcasting Corporation) feshedildi. Ardından "Yayın Programı Geliştirme Komitesi" de feshedildi. NHK ve Özel Yayın Kurumu'nun ortak çalışmalarıyla "Yayın Programı Geliştirme Konseyi" kuruldu. Bu Yayıncılık Programı Geliştirme Konseyinin yaptığı toplantıda, Yayıncılık Programı Geliştirme Kurulu Üyeleri belirlenmiştir.
1997	NHK ve Özel Yayın Kurumu, yayından kaynaklanan insan hakları ihlallerini derhal düzeltmek için gönüllü bir üçüncü taraf olarak "Yayın ve İnsan Hakları Kurulu (BRO)" nu kurdu.
2000	NHK ve Özel Yayınlar Federasyonu yayıncılık ve gençlikle ilgili konuları görüşmek üzere Yayıncılık Programı Geliştirme Konseyi'nde Gençlik Komitesi'ni kurdu.
2002	Yayın Programı Geliştirme Kurulu tarafından yürütülen Yayın Programı Geliştirme Komitesi, "Yayın Programı Komitesi"ni yeniden düzenledi.
2003	NHK ve Özel Yayın Kurumu, yayın dünyasında özerk olmak amacıyla üç komiteyi yürüten "Yayın Etiği ve Program Geliştirme Örgütü [BPO]"nü kurdu.
2007	BPO, NHK ve Özel Yayınlar Federasyonu, yayındaki programlarla ilgili toplumdan eleştiriler alınca, BPO'nun işlevini geliştirmeye yönelik temel anlaşmalar yapmışlardır. Yanlış yayınları incelemek, tartışmak ve etik sorunları yayınlamak üzere BPO bünyesinde "Yayın Ahlakı Doğrulama Komitesi" 放送倫理検証委員会 kuruldu. "Yayın Programı Komitesi" feshedildi.

2.1. Yayın Etiği Doğrulama Kurulu (*Hōsōrinri kenshō iinkai*-放送倫理検証委員会):

Yayın Etiği Doğrulama Kurulu on üyeden oluşmaktadır. Kurul, televizyon etiğine uygun olmayan programların üretim süreci ve program içeriğini incelemekte ve programda etik sorun olup olmadığına karar vermektedir. Kurul, incelmelerini Japonya Özel Yayın Kurumu Yayın Standartlarına göre yapmakta ve yayın etiği modeli olan "Program hazırlama Kılavuzu"nu da karar alırken göz önünde bulundurmaktadır. İnceleme sonucu kurul, etik açıdan ihlal olduğu kararı aldığı

takdirde komite işleyiş kurallarına⁵ (sōsoku総則) göre görüş bildirme ve talepte bulunma yaptırımları uygulamaktadır. Bu yaptırımlar doğrultusunda söz konusu kanal tarafından izleyiciden özür dileme ve yayın durdurma işlemi de yapılmaktadır. BPO'nun kurulları arasında ceza uygulayan tek kurul, Yayın Etiği Doğrulama Kurulu'dur. Kurul, şikâyet konusunda sorun olmadığı kararını verse de yayın ifadesi ve yayın sonrası uyumlulukla ilgili kanaldan rapor istemek amacıyla veya yayın etiği ihlali sonucu görüş bildirebilir, görüş bildirmeyle birlikte diğer yaptırım ve cezaları da aynı kanal için uygulayabilmektedir.

Örnek karar; Kurul, 24 Ocak 2020 tarihli toplantısında *Kansai TV*'nin "*Hara Ippai Semitto (Gündelik şeyler)*" adlı eğlence programı hakkında şikâyet ele almıştır. Nisan 2019 tarihinde iki kere yayınlanan "*Hara ippai semitto*" adlı programdaki X kişisi'nin sözleri, Kore'yi "*El bileğini kesen çirkin bir kız gibi bir şey*" ifadesi şikâyet konusu olmuştur. Kurul, Japonya Özel Yayın Kurumu Yayın Standartları'nın "*Irk, cinsiyet, meslek, koşullar, inançlar vb. temelinde ayrımcılık yapmamak*" maddesinin ihlal edildiğini temel alarak ve ayrıca "*Program hazırlama kılavuzu*"nda bu konudaki maddelerine uygun olmadığı için etik ihlal olduğu kararına varmıştır. Yaptırım olarak bu konuda görüş bildirmiştir.

2.2. İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu (*Hōsōjinken ūnkai-放送人権委員会*)

BPO'nun bir diğer kurulu da on üyeden oluşan İnsan Hakları Yayıncılık Kuruludur. Bu kurul ayda bir kez toplanmakta insan hakları ihlalleri nedeniyle şikâyet edilen yayınları incelemektedir. Kurulun şikâyetleri değerlendirmeye alması için şikâyetlerin öncelikle ilgili kanala yapılması gerekmektedir. Eğer kanal insan hakları ihlali konusundaki yayın hakkındaki şikâyete çözüm getirmediği/getiremediği takdirde BPO'ya şikâyette bulunulabilmektedir ve BPO'nun İnsan Hakları İhlalleri Yayın Kurulu'na sorunu havale etmesi gerekmektedir. İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu şikâyetin içeriğini gözden geçirerek, programı izleyerek ve şikâyeti değerlendirerek kurulda incelemeye alınıp alınmayacağına karar vermektedir. Şikâyet, kurul tarafından kabul edildikten sonra incelemeye alınmakta ve tarafların yani dilekçe sahibinin iddiaları ve ilgili yayın kanalı tarafından sunulan delillere dayanan inceleme yapılmaktadır. Kurul toplantısına kanal temsilcileri de dinleyici olarak katılmaktadır. Gerekirse kurul, "insan hakları ihlalleri" veya "yayın etiği sorunları" olup olmadığı yargısına varmak için taraflarla doğrudan görüşmeler yapabilmektedir. İnceleme sonucu yayında etik açıdan insan hakları ihlalinin olduğu veya insan hakları ihlali olmadığı kararı sonucu görüş ve talepte bulunabilmektedir. Son aşamada kurul kararını "görüş" veya "talep" olarak şikâyette bulunan izleyiciye ve ilgili yayın kanalına bildirmek dışında, basın toplantısı düzenleyerek ve BPO'nun web sayfasından kamuoyuna duyurmaktadır.

Örnek karar; TV TOKYO, 16 Mayıs 2018'de "*Yugata Satellite*" adlı programda Aum Shinrikyo adlı dini örgüt (daha sonra Aleph adını almış) ile ilgili bir haber yayınlamıştır. Bu haberde yer alan kişi (daha sonra davacı olacak) yayın esnasında yüzünün flulaştırıldığını (karartıldığını), ancak sesinde fazla değişiklik yapılmadığını öne sürmüştür. Dilekçe sahibi, *TV TOKYO*'ya, çekimi tekrar yayınlanmaması yönünde itiraz etmesine rağmen, izinsiz olarak ülke çapında yayınlandığını, görüntü ve mahremiyet hakkının ihlal edildiğini, ayrıca raporlama ve düzenleme yolunda etik yayınında da sorunlar olduğunu anlatan bir dilekçeyle BPO Yayın İnsan Hakları Kurulu'na şikâyette bulunmuştur. Kurul, incelemeler sonucunda gizlilik veya görüntü haklarının ihlal edilmediğine ve yayında etik ihlalin olmadığı yönünde karar vermiştir. (Davacının bu dini örgütle doğrudan ilgisi olmaması, bu dini örgütte görevli olmaması ve sadece bu örgüte inanan dindar birisi olduğu için "kişisel gizliliğin ihlali" diye bir şey söz konusu olmadığı görüşündedir). Ancak kurul, (diğer haberlerde olduğu gibi bu haber için de geçerli olarak) yüz flulaştırılmasının (karartmanın) ve ses tonunun değiştirilmesi şeklindeki teknik işlemlerle ilgili sorunlar, ön kontrol sistemi gibi kurulum

⁵ BPO'nun web sayfasında yer alan Komite işleyiş kurallarıyla ilgili standartlardan 8 ve 9. maddedir. https://www.bpo.gr.jp/?page_id=903

sorunları, gizliliğin korunması konusunda ilgili kişilerin doğru bilinçlendirilmesi gibi çeşitli sorunların çıkmasını önlemeye yönelik *TV Tokyo* adlı kanaldan çabalarını güçlendirmesi talebinde bulunmuştur.

2.3.Gençlik Kurulu (*Seishōnen iinkai-青少年委員会*):

Gençlik Kurulu diğer kurullardan daha farklı bir yapıya sahiptir. Gençlik Kurulu yedi üyeden oluşmaktadır. Gençlere yönelik programlarda oluşan etik sorunları inceleyen kurul, hem gençlerin hem de yapımcıların görüşlerini almaktadır. Örneğin genç sanatçıların yayınlarda sunumunu incelemektedir. Kurul, gençlik ve yayıncılık konusunda araştırmalar yapmanın yanı sıra her ay toplanmakta ve gençleri olumsuz etkileyebilecek yayınlarla ilgili şikâyetleri değerlendirmektedir. Bu kurul, bir yayın kuruluşuna bağlı olmadan özel olarak yapılan programlar için, yayın kanalı ile yapımcılar arasında görüş alışverişinde bulunulmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu konuda soruların yazılı sorulmasını isteyen kurul, düşünceleri tartışır, özetler ve üyelerin üçte ikisinden fazlası aynı görüşte ise bunu kurulun “görüşü” olarak açıklayabilir. Kurul düşünceleri, yayıncıları gönüllü inceleme yapmaya teşvik etmek amacıyla alınan kararlar olup, temel olarak somut inceleme sonuçları hakkında rapor düzenlemez. “*Görüş bildirme*” yayıncıların bağımsız olarak incelenmesini talep etmek için yapılan yayınlar da söz konusudur ve “*Kurul Görüşü*” basın toplantısı düzenlenerek kurulun web sayfasından duyurulmaktadır. Gençlik kurulu inceleme sonucu talepte bulunma, yaptırım isteme veya ceza uygulaması gerçekleştirilmemektedir. Sadece bu konuda varılan görüşü kamuoyuyla ve yayıncılarla paylaşmaktadır. Fakat gençlerin izlediği programlardaki ortak sorunlar konusunda, kurul üyeleri, bağımsız olarak görüşmeler yapabilmekte, yayın kanalına “*görüş*”, “*öneri*” ve “*taleplerde*” bulunabilmektedir ve bu görüş, öneri ve talepleri duyurmaktadır.

Gençlik kurulu gençlerin yayınlar hakkında görüşlerini ve izlenimlerini anlayabilmek adına ortaokul ve lise öğrencilerinden her ay bir rapor sunmalarını istemektedir. Bu raporları, kurulun referansı ile birlikte prodüksiyon alanının referans malzemesi olarak kanallara göndermektedir. Kurul, gençlik üzerine anket ve araştırmaları yapmakta, yayınlar hazırlamakta ve sempozyumlar düzenlemektedir.

Tablo 2. RTÜK ve BPO'nun Görev ve Yapı Tablosu

RTÜK	BPO
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu bu alanı düzenlemek amacıyla oluşturulmuş, özerk ve tarafsız bir kurumdur.	Yayıncılar ve izleyiciler arasındaki iletişimi sağlamak ve izleyicilerin temel insan haklarını korumak amacıyla NHK ve ticari yayın ajansı tarafından kurulan üçüncü taraf bir kuruluş olup özerk ve tarafsızdır.
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu 1994 yılında kurulmuştur.	İlk olarak 1965 yılında kurulmuş, zamanla çeşitli oluşumlardan geçerek bugünkü BPO adını 2003 yılında almıştır.
RTÜK, Üst Kurul ve geniş uzman kadrosuyla çalışmalarını gerçekleştirmektedir.	BPO, Yayın Etiği Doğrulama Kurulu, İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu, Gençlik Kurulu olmak üzere 3 alt kuruluşla çalışmalarını gerçekleştirmektedir.

<p>Radyo Televizyon Üst Kurul Üyelerini TBMM tarafından seçilmektedir. Kurul toplam dokuz üyeden oluşmaktadır. Kurul başkanı üyelerin oybirliği ile seçilmektedir. RTÜK üyesi olabilmek için, devlet memuru vasıflarına sahip olma, lisans mezunu olma, mesleklerine ilişkin konularda on yıl çalışmış olma, otuz yaşını doldurmuş olma şartlarını yerine getirmek gerekmektedir.</p>	<p>BPO, Yayın Etiği Doğrulama Kurulu, İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu, Gençlik Kurulu üyeleri ile müteveli heyetiyle birlikte çalışır. Bu alt kurul üyeleri yayın yapmayan yönetici ve çalışanlardan oluşmaktadır. Müteveli heyetin üyeleri de yayıncıların yöneticileri dışından seçilir. Müteveli heyeti 1 başkan ve 6 üye olmak üzere 7 üyeden oluşur. Yönetim Kurulu, 1 başkan ve 9 üyeden oluşur. Yönetim kurulu başkanı yayıncılık sektörü dışından seçilir. Yönetim kurulu başkanı, yayıncılık sektörü dışından 3 kişiyi, NHK ve özel yayın kuruluşlarından 3'er kişi seçer. Bu üyeler, avukatlar, akademisyenler, eleştirmenler, film yönetmenleri ve romancılar dahil olmak üzere geniş bir alan yelpazesinden seçilmektedir.</p>
<p>“İzleme ve Değerlendirme Dairesinde görevli uzmanlar takip ettikleri yayınlarda 6112 sayılı Kanunun hangi hükmünün ihlal edildiğini tespit etmektedirler. Uzmanların yayın ihlalleriyle ilgili raporları her hafta düzenli olarak toplanan Üst Kurulun gündemine alınır ve değerlendirilir. İlgili medya hizmet sağlayıcının yayınlarına ilişkin müeyyide uygulanmasına Üst Kurul karar vermektedir” (RTÜK, İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, 2020). Üst Kurul tam gün esasına göre çalışmakta ve haftada en az bir gün toplanmaktadır. Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun toplantıda aldığı kararlar rapor halinde hazırlanmakta ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır. (https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/12/20111216-5.htm, 03.05.2020).</p>	<p>Her bir kurul yarı zamanlı olarak ayda 1 kere toplanmaktadır. Toplantıda alınan kararlar rapor haline getirilmekte ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca kanallar tarafından haftada bir şikâyet ve görüşler kurula iletilmektedir.</p>
<p>RTÜK, bu alanda hazırladığı birçok araştırma, tez, proje ile araştırma ve geliştirme faaliyetleri yapmanın yanı sıra toplantılar, kurum içi ve kurum dışı eğitimler düzenlemektedir.</p>	<p>BPO, bu alanda hazırladığı birçok araştırma, tez, proje ile araştırma ve geliştirme faaliyetleri, toplantılar, kurum içi ve kurum dışı çalıştaylar düzenlemektedir. Ayrıca yayın kanallarıyla görüş alışverişinde bulunmaktadır.</p>

<p>Radyo ve televizyon yayınları üç şekilde denetlenmektedir:</p> <ol style="list-style-type: none">1.RTÜK Uzmanları tarafından yapılan doğrudan denetim2. ALO 178 RTÜK İletişim Merkezi, RTÜK web ve e-posta kanallarından gelen izleyici şikâyetlerinin değerlendirilmesi yoluyla yapılan izleyici denetimi3.İzleyici temsilciliği müessesesi ve yayıncılık etik ilkeleri bağlamında yayın kuruluşlarının yaptığı öz denetimdir (https://www.rtuk.gov.tr/hakkimizda/3803/878/hakkimizda.html, 03.02.2020).	<p>Radyo ve televizyon yayınları, izleyicilerin görüş ve şikâyetlerini telefon, faks, e-posta ve mektuplar yoluyla kabul ederek denetimlerini yapmaktadır.</p> <p>Ayrıca, yayın kuruluşlarının izleyici görüşlerine göre yaptığı öz denetimler.</p>
--	---

3.RTÜK ve BPO RAPORLARININ ANALİZİ VE BULGULAR

Araştırma yöntemlerinden içerik analizi belge ve metin çözümlemelerinde bir yöntem olarak iletişim araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. “İçerik çözümlemesi iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir” (Geray, 2006, s. 147). Görsel ve işitsel medyanın Türkiye denetleme kurulu RTÜK ve Japonya denetleme kurulu BPO’nun televizyon etiği kapsamında aldığı kararlar içerik analizi yöntemiyle incelenerek karşılaştırmalı bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma kapsamında örneklem olarak BPO’nun Yayın Etiği Doğrulama ve İnsan Hakları Yayıncılık Kurularının televizyon etiği kapsamında 2003-2020 (BPO’nun kurulduğu günden bugüne) yılları arasında yani on yedi yılda televizyon yayınları kapsamında aldığı toplam yüz beş karar çalışmanın ilk evren/örnekleme oluşturmaktadır. BPO’nun Gençlik Kurulu karar almaktan ziyade daha çok televizyon etiği kapsamında gençlik konularında araştırma ve geliştirme işlevini üstlenmesi nedeniyle sadece Yayın Etiği Doğrulama ve İnsan Hakları Yayıncılık Kurularının aldığı kararlar bu çalışmada incelenmiştir. Ayrıca Yayın Etiği Doğrulama ve İnsan Hakları Yayıncılık Kurul kararları, Japonya Özel Yayın Kurumu Yayın Standartları çerçevesinde ele alınmıştır. RTÜK’ün kurulduğu günden bugüne aldığı kararlar çalışmanın ikinci evrenini oluştururken, Radyo Televizyon Üst Kurulu’nun “12.02.2020/ 05.02.2020 /31.012020 /23.01.2020” tarihli toplantı raporlarında yer alan kararlardan yüz beşi ikinci örnekleme oluşturmaktadır. BPO’nun kurulduğu günden bugüne televizyon yayınları kapsamında televizyon etiği çerçevesinde aldığı kararın sayısının yüz beş olmasından dolayı RTÜK’ün bu araştırma yapılırken en son yaptığı toplantı kararlarından yola çıkılarak kronolojik olarak yüz beş karar belirlenmiştir.

İçerik analizinin de öncelikle sınıflandırma ve frekansların oluşturulması, kategorilerin belirlenmesi gerekmektedir. “Kategorileştirme, tanımı gereği bir bütünü oluşturan öğeleri belirli kriterlere göre birbirinden farklılaştırarak gruplandırma demektir. Kategorileştirme işlemi, bir yığın mektupla büyük bir apartmana gelen posta memurunun çantasındaki mektupları farklı dairelerin posta kutularına benzemektedir” (Bilgin, 2006, s. 14). Bu çalışmada televizyon etiğine aykırı yapılan programların incelemek adına RTÜK ve BPO raporlarının içeriklerini yansıtabilecek özgün başlıklar/kategoriler oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında içerik analizi kodları, program türleri, denetleme kurulunun etik ihlalleri; kanun veya yayın standartlarının ihlal edilen maddeleri ve uygulanan yaptırım/ceza/bildirilen görüş/ talepler olarak belirlenmiştir. Bu çalışma televizyon etiği açısından BPO’nun 2003-2020 yılları arasında aldığı toplam yüz beş karar, RTÜK’ün ise 2020 Şubat ve Ocak aylarında aldığı kararlardan yüz beş kararla sınırlandırılmıştır. RTÜK ve BPO tarafından program türleri alt kategorisi olarak haber, güncel, kültür, eğitim, gerçek yaşam, drama, eğlence, çocuk ile ticari iletişim ve tanıtım programları olarak belirlenmiştir (RTÜK , 2004 , s. 11-21). RTÜK, 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların kuruluşu ve Yayın Hizmetleri Kanun

kapsamında örneklem incelemesinde yer alan bu kanun maddeleri RTÜK kararlarında ikinci kategoriye oluşturacaktır. Japonya Özel Yayın Kurumu (Hösörinri Bangumikōjō Kikō-放送倫理・番組向上・機構) Yayın Standartları maddeleri, BPO kararlarının incelemesinde kategorilerden birini oluşturmuştur. İçerik analizinin üçüncü ana kategorisini oluşturan RTÜK ve BPO'nun uyguladığı yaptırımlar; görüş bildirme, talep etme, yayın durdurma, idari para cezası, lisans iptali alt kategori çerçevesinde tabloda yer alacaktır.

3.1. Program Türleri

3.1.1. BPO Karar İncelemelerinde Yer Alan TV Program Türleri

TABLO 3. BPO Kararlarında Yer Alan TV Program Türleri Tablosu

2003-2020 Yılları Arası						
Program Türleri	Yayın Etiği Doğrulama Kurulu		İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu		BPO	
	F	%	F	%	F	%
Haber	35	%66	51	%98	86	%81,9
Güncel	–	–	–	–	–	–
Kültür	–	–	–	–	–	–
Eğitim	2	%3,7	–	–	2	%1,9
Gerçek Yaşam	–	–	–	–	–	–
Drama	–	–	1	%1,9	1	%0,9
Eğlence	15	%28,3	–	–	15	%14,2
Çocuk	–	–	–	–	–	–
Ticari İletişim ve Tanıtım	1	1,8	–	–	1	%0,9
TOPLAM	53	%100	52	%100	105	%100

Tablo 3'ün verileri ışığında Yayın Etiği Doğrulama Kurulu'nun aldığı kararlar televizyon program türleri açısından incelediğinde, %66'sının Haber Programları, %3,7'sinin Eğitim Programları olduğu, %28,3'ün Eğlence Programı, %1,8'in ise Ticari İletişim ve Tanıtım programları olduğu ortaya konulmuştur. Tablo 3 verilerine göre İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu'nun aldığı kararlar televizyon program türleri açısından incelediğinde, %98'inin haber programları, %1,9'nun ise drama programları olduğu görülmektedir. Tablo 3 verilerine göre BPO'nun kurulları tarafından alınan 105 karar televizyon program türleri açısından değerlendirildiğinde %81,9 Haber, %1,9'u Eğitim, %0,9'u Drama, %14,2'si Eğlence, %0,9'unun ise Ticari İletişim ve Tanıtım programı olduğu görülmektedir.

3.1.2. RTÜK Kararlarının İncelemelerinde Yer Alan Program Türleri

Tablo 4. RTÜK Kararlarında Yer Alan Program Türleri Tablosu

Program Türleri	RTÜK	
	F	%
Haber	6	5,7
Güncel	14	13,3
Kültür	–	–
Eğitim	–	–
Gerçek	–	–
Yaşam	–	–
Drama	–	–
Eğlence	–	–
Çocuk	–	–
Ticari İletişim ve Tanıtım	85	80,9
TOPLAM	105	%100

Tablo 4'ün verileri ışığında Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun ele aldığı TV yapımlarının program türlerine bakıldığında %5,7'si haber, %13,3 güncel, %80,9'unun ise ticari iletişim ve tanıtım programlarından oluştuğu görülmüştür.

3.1.3.RTÜK ve BPO Kararlarının Program Türleri Açısından Karşılaştırılması

Tablo 5. RTÜK VE BPO'nun Aldığı Kararlar Çerçevesinde TV Program Türlerinin Karşılaştırılmalı Tablosu

Program Türleri	BPO		RTÜK	
	F	%	F	%
Haber	86	%81,9	6	5,7
Güncel	—	—	14	13,3
Kültür	—	—	—	—
Eğitim	2	%1,9	—	—
Gerçek	—	—	—	—
Yaşam	—	—	—	—
Drama	1	%0,9	—	—
Eğlence	15	%14,2	—	—
Çocuk	—	—	—	—
Ticari İletişim ve Tanıtım	1	%0,9	85	80,9
TOPLAM	105	%100	105	%100

Tablo 5'in verileri ışığında BPO'nun incelediği TV Program Türleri % 81.9 Haber, %1.9'u Eğitim, %0,9'u Drama, %14,2'si Eğlence, %0,9'unun ise Ticari İletişim ve Tanıtım programıdır. RTÜK'ün Tablo 5 verilerine göre TV Program Türlerine göre incelendiğinde %5,7'si Haber, %13,3 Güncel, %80,9'unun ise Ticari İletişim ve Tanıtım programları olduğu görülmüştür.

3.2. Etik Açısından İhlal Edilen Kanun veya Maddeler

3.2.1. BPO Raporlarında, Japonya Özel Yayın Kurumu'nun 放送 Yayın Standartlarının İhlal Edilen Maddelerinin İncelenmesi

Tablo 6. BPO'nun raporlarında belirtilen ihlal edilen yayın standartları maddeleri Tablosu

Japonya Özel Yayın Kurumu 放送 Yayın Standartlarının İhlal Edilen Maddeleri	2003-2020							
	Yayın Doğrulama Kurulu		Etiği		İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu		BPO	
	F	%	F	%	F	%	F	%
2 Madde ⁶	2	3,3	1	1.9	3	2.7		
3 Madde ⁷	2	3,3	29	55.7	31	30		
5 Madde ⁸	1	1,6	1	1.9	2	1,8		
6 Madde ⁹	1	1,6			1	0,9		
7 Madde ¹⁰	6	10,1	2	3.8	8	7.2		
11 Madde ¹¹	7	11,8	4	7.6	11	9.9		
12 Madde ¹²	4	6.7			4	3.6		
32 Madde ¹³	10	16,9			10	9		
33 Madde ¹⁴	2	3,3			2	1.8		
34 Madde ¹⁵	5	8,4			5	4.5		
35 Madde ¹⁶	1	1,6			1	0.9		
36 Madde ¹⁷	1	1,6			1	0.9		
37 Madde ¹⁸	1	1,6			1	0.9		
38 Madde ¹⁹	14	23,7			14	12.6		
44 Madde ²⁰	1	1,6	3	5.7	4	3.6		
47 Madde ²¹	1	1,6			1	0.9		
51. Madde ²²			1	1.9	1	0.9		
61. Madde ²³			1	1.9	1	0.9		
Belirtilmeyen			10	19	10	9		
TOPLAM	59	%100	52	%100	111	%100		

⁶ Bireylere / kuruluşlara, onlara zarar verecek şekilde davranmamak

⁷ Kişisel bilgileri tutarken dikkatli olmak ve mahremiyeti ihlal etmemek

⁸ Irk, cinsiyet, meslek, koşullar, inançlar vb. temelinde ayrımcılık yapmamak

⁹ Yasalara ve düzenlemelere saygı gösterin ve uygulanmasını engelleyen eylemleri onaylamamak

¹⁰ Devletin ve kurumlarının otoritesine zarar verecek şekilde davranmamak

¹¹ Siyasette adil olmak ve bir tarafa ve bir tarafa karşı önyargılı olmamaya dikkat etme

¹² Şüpheli seçim öncesi kampanyaları yürütmek

¹³ Haberler halkın bilme hakkına hizmet eder ve doğru bir şekilde raporlanması ve adil olunması gerekir

¹⁴ Haber verirken bireyin gizliliğini veya özgürlüklerini haksız yere ihlal etmemeye veya adını karalamamaya dikkat edin

¹⁵ Görüşme veya düzenleme yaparken izleyicileri yanıltmamaya dikkat edin.

¹⁶ Haberlerde bir fikirle uğraşırken, haberin yerini ve kaynağını belirtin

¹⁷ Gerçekleri bildirirken bile, feci sahnelerin ayrıntılı ifadelerinden kaçınmalısınız

¹⁸ Haberleri, haber yorumlarını ve canlı yayınları haksız amaç veya tanıtım amacıyla kullanmamaya dikkat edin

¹⁹ Yanlış habere ait raporlar derhal iptal edilmeli ve düzeltilmelidir

²⁰ Anlaşılması kolay ve uygun kelime ve harfleri kullanmaya çalışın

²¹ Fikirleri çatışan sosyal ve kamusal konulara ilişkin görüşlerin mümkün olduğunca çok açıdan tartışılmasını sağlayın

²² Dramatik bir etki için bir haber formu veya benzerlerini kullanırken, gerçeklerle kolayca karışan ifadeleri kullanmayın

²³ Yanıp sönen video ve hızla değişen video teknikleri için, izleyicinin vücudu üzerindeki etkileri dikkate alın

Tablo 6, verileri ışığında 2003-2020 Yılları Arasında Yayın Etiği Doğrulama Kurulunun aldığı kararlarla ilgili değerlendirme maddelerine bakıldığında ele alınan TV yayını veya programları %3.3 oranında 2. Madde, 3. Madde, 33.Madde, 5.Madde, 6. Madde, 35. Madde, 36. Madde, 37.Madde, 44. Madde, 47. Madde, %1,6 oranında, 6. Madde, %11.8 oranında 11.Madde, %6.7 oranında 12. Madde, %16.8 oranında 32. Madde, 8.4 oranında 34. Madde, %23.7 oranında 38. Madde %23.7 oranında ihlal edildiği verileri elde edilmiştir.

Tablo 6 verilerine göre 2002-2020 Yılları Arasında TV Yayınları Hakkında aldığı kararlarla ilgili İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu'nun değerlendirmesinin maddelerine bakıldığında 2. Madde %1.9 oranında, 3. Madde % 55.7 oranında, 5. Madde % 1.9 oranında, 7. Madde % 3.8 oranında, 11. Madde % 7.6 oranında, 44.Madde % 5.7 oranında, 51. Ve 61. Maddeler % 1.9 oranında, inceleme sonucu madde belirtilmeyenler %19 oranında olduğu görülmüştür.

Tablo 6 verilerine göre BPO'nun toplamda incelediği TV yayını veya programlarda 2. Madde %2.7 oranında, 3. Madde %30 oranında, 5.Madde 1.8 oranında, 6. Madde, 35. Madde, 36. Madde, 37.Madde, 44. Madde, 47. Madde, 51. Madde, 61.Madde 0.9 oranında,11. Madde %9.9, 12. Madde %3.6, 32. Madde %9 oranında, 33. Madde 1.8 oranında, 34. Madde 4.5 oranında 38. Madde 12.6 oranında, 44.Madde %3.6 oranında ihlal edildiği görüşünün bildirildiği verileri elde edilmiştir.

3.2.2. RTÜK Kararlarında 6112 Sayılı Kanunda İhlal Edilen Maddeler

Tablo 7. RTÜK Kararlarında 6112 Sayılı Kanunda İhlal Edilen Maddeler Tablosu

RTÜK İncelediği 105 Yayında (12.02.2020/ 05.02.2020 /31.012020 /23.01.2020)		
RTÜK Kararlarında 6112 Sayılı Kanunda İhlal Edilen Maddeleri	F	%
8. Madde 1. Fıkra f) Bendi ²⁴	7	4,2
8.Madde 1.Fıkra ı) ²⁵	14	8.4
8. Madde 1. Fıkra r) ²⁶	6	3,6
8. Madde 2. Fıkra ²⁷	11	6.6
8. Madde 4. Fıkra ²⁸	40	24,2
9. Madde 6. Fıkra c Bendi; ²⁹	17	10.3
10. Madde – 1. Fıkrası ³⁰	26	15,7
10, Maddenin 2. Fıkrası ³¹	18	10.9
10.Maddenin 4. fıkrası ³²	26	15.7
Toplam	165	%100

Tablo 7, verilerine göre bu çalışmanın örneklemini çerçevesinde bakıldığında Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılan inceleme sonucunda 6112 Kanununun 8. Madde 1. Fıkra f) Bendi'nin yaklaşık %4,2 oranında, 8.Madde 1.Fıkra ı) Bendi'nin %8.4, 8. Madde 1. Fıkra r) Bendi'nin %3,6, 8. Madde 2. Fıkra % 6.6, 8. Madde 4. Fıkrası %24.2, 9. Madde 6. Fıkra c. Bendine %10.3,

²⁴ Toplumun millî ve manevî değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz.

²⁵ Tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerini esas almak ve toplumda özgürce kanaat oluşumuna engel olmamak zorundadır; soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğundan emin olunmaksızın yayınlanamaz; haberin verilisinde abartılı ses ve görüntüye, doğal sesin dışında efekt ve müziğe yer verilemez; görüntülerin arşiv veya canlandırma niteliği ile ajanslardan veya başka bir medya kaynağından alınan haberlerin kaynağının belirtilmesi zorunludur.

²⁶ Kişileri fal veya batıl inançlar yoluyla istismar edemez.

²⁷ Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve gelişimini olumsuz etkileyebilecek nitelikteki yayın hizmetlerinin, bunların bu tür hizmetleri normal şartlar altında duymayacakları ve görmeyecekleri şekilde sunulmasını sağlamakla yükümlüdür.

²⁸ Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, arkadaş bulma amacıyla kişilerin tanıştırıldığı ve/veya buluşturulduğu türden programlara, takviye edici gıdalar ve benzeri destekleyici ürünler de dâhil olmak üzere herhangi bir ürünün ilgili mevzuatına aykırı olarak sağlık beyanıyla satışına, pazarlanmasına ve/veya reklamına, sohbet, arkadaşlık ve eş bulma hatlarının ve hizmetlerinin tanıtımına yer verilemez. Katma değerli elektronik haberleşme hizmet numaraları, yerel aranır numaralar, benzeri özel içerikli hizmetlere ilişkin numaralar ile özel ücrete tabi diğer sabit ve mobil numaralar kullanılmak suretiyle, izleyici ve dinleyicileri yanıltıcı ve/veya haksız kazanca neden olacak şekilde yarışma, çekiliş, lotarya ve benzeri adlar altında ödül ve ikramiye taahhüt edilemez ve bu yöntemle ürün tanıtımı, satışı ve pazarlaması yapılamaz.

²⁹ Yanıltıcı olmamak ve tüketicinin çıkarlarına zarar vermemek,

³⁰ Televizyon ve radyo yayın hizmetlerinde reklamlar ile tele-alışveriş, sesli ve/veya görüntülü bir uyarıyla açıkça fark edilebilecek ve program hizmetinin diğer unsurlarından kolaylıkla ayırt edilebilecek biçimde düzenlenir.

³¹ Tele-alışveriş yayınları hariç her türlü reklam yayınlarının oranı, bir saat başından bir sonraki saat başına kadarki yayın içinde yüzde yirmiyi aşamaz.

³² Belirtilen süreden bağımsız olarak, sesli ve görüntülü bir uyarı ile açıkça belirtilerek, kesintisiz en az onbeş dakika süreyle tele-alışveriş yayını yapılabilir. Bu yayının süresi bir gün içinde toplam bir saati aşamaz.

1. Fıkrası %15.7, 10. Madde 2. Fıkrası % 10.9, 10. Madde 4. Fıkrası % 15.7 oranında ihlal edildiği görülmüştür.

3.3. RTÜK ve BPO'nun Uyguladığı Ceza/Yaptırım

3.3.1.BPO'nun Uyguladığı Ceza/Yaptırımlar

Tablo 8. BPO'nun Talep Ettiği Yaptırım ve Ceza Tablosu

BPO'nun Karar Tablosu	Yayın Etiği Doğrulama Kurulu		İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu		BPO	
	F	%	F	%	F	%
Sorun Olmayan	–	–	10	18.5	10	6.5
Programda Düzeltme	34	34.6	–	–	34	22.3
Seyirciden Özür Dileme	8	8.1	–	–	8	5.2
Yayın Durdurma	3	3	–	–	3	1.9
Görüş Bildirme	44	44.8	28	51.8	72	47.3
Talepte Bulunma	1	1	16	29.6	17	11.1
Belirtilmeyen	8	8.1	–	–	8	5.2
Toplam	98	%100	54	%100	152	%100

Tablo 8, verilerine göre Yayın Etiği Doğrulama Kurulu'nun 2003-2020 yılları arasında televizyon etiği çerçevesinde incelediği yayınların yayınladığı kanaldan % 34.4'ünde programda düzeltme yapılması, %8.1'inde seyirciden özür dilenmesi, %3'ü yayının durdurulması, %44.8'i görüş bildirmesi, %1'i talepte bulunma yönünde yaptırımlar talep edilmiş, %8.1 oranında ise yaptırım belirtilmemiştir.

Tablo 8, verileri ışığında İnsan Hakları Yayıncılık Kurulu'nun incelediği şikâyetlerden %18.5'inde sorun bulunmadığını rapor ederken sorunlu gördüğü yayınların yayımlandığı kanallardan %51.8'ine görüş bildirmiş, yaklaşık %29.6'sından da talepte bulunmuştur.

Tablo 8, verilerine göre BPO'nun 2003-2020 yılları arasında televizyon etiğine aykırı yayınlar hakkında %6.5'inde sorun olmadığı kararına alırken %5.2'inde inceleme sonucu belirtilmemiştir. BPO incelediği televizyon yayınlarına yaklaşık % 22.3 oranında programda düzeltme yapması, %5.2 oranında seyirciden özür dilemesi yaptırımı uygulanırken %1.9'una yayın durdurma cezası verilmekte, %47.3 oranında görüş bildirmekte, %11.1 oranında talepte bulunmuştur.

3.3.1. RTÜK'ün Uyguladığı Ceza/Yaptırım

Tablo 9. RTÜK'ün Uyguladığı Ceza/Yaptırım Tablosu

RTÜK İncelediği 105 Yayında (12.02.2020/ 05.02.2020 /31.012020 /23.01.2020)		
6112 Yasanın Madde 32'nin Madde	F	%
Para Cezası ve Program yayını Durdurma	15	11.3
İdari Para Cezası ³³	96	72.7
Yayın Durdurma ³⁴	16	12.1
Program Durdurma		
Yayın Lisans İptali	5	3.7
Uyarı		
Artırımlı İdari Para Cezası		
Toplam	132	%100

Tablo 8'in verileri ışığında Radyo Televizyon Üst Kurulunun incelediği yapımlarında %11.3'ü para cezası ve program yayını durdurma, %72.7'si idari para cezası, %12.1'i yayın durdurma cezası, %3.7'sine lisans iptali cezası uygulandığı görülmüştür.

3.3.3. RTÜK ve BPO'nun Yaptırımlarının Karşılaştırılması

Tablo 10. RTÜK ve BPO'nun Yaptırımlarının Karşılaştırmalı Tablo

RTÜK ve BPO'nun Yaptırımları	RTÜK		BPO	
	F	%	F	%
Para Cezası ve Program yayını Durdurma	15	11.3	–	–
İdari Para Cezası	96	72.7		
Yayın Durdurma	16	12.1	3	1.9
Yayın Lisans İptali	5	3.7		

³³ Madde 32 – (1) Bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (d), (f), (g), (ğ), (h), (n), (ö), (s), (ş) ve (t) bentlerindeki yayın hizmeti ilkelerine ve aynı maddenin dördüncü fıkrasına aykırı yayın yapan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara, ihlalin ağırlığı ve yayının ortamı ve alanı göz önünde bulundurularak, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde ikisinden beşine kadar idarî para cezası verilir. İdarî para cezası miktarı, radyo kuruluşları için bin Türk Lirasından, televizyon kuruluşları ve isteğe bağlı medya hizmet sağlayıcıları için onbin Türk Lirasından az olamaz. Ayrıca, idarî tedbir olarak, ihlale konu programın yayımının beş keze kadar durdurulmasına, isteğe bağlı yayın hizmetlerinde ihlale konu programın katalogdan çıkarılmasına karar verilir. İhlalin mahiyeti göz önünde bulundurularak, bu fıkra hükümlerine göre idarî para cezası ile birlikte idarî tedbire karar verilebileceği gibi, sadece idarî para cezasına veya tedbire de karar verilebilir.

³⁴ 32. Madde (5) 8 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (d) bentlerindeki ilkelerle dördüncü fıkrasına aykırı yayın yapılmasını müteakip verilecek yaptırım kararının tebliğinden itibaren bir yıl içinde aynı ihlalin tekrarı halinde, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayımının on güne kadar durdurulmasına; ikinci tekrarı halinde ise, yayın lisansının iptaline karar verilir

Programda Düzeltme	–	–	34	22.3
Seyirciden Özür Dileme	–	–	8	5.2
Görüş Belirtme	–	–	72	47.3
Talepte Bulunma	–	–	17	11.1
Sorun Olmayan	–	–	10	6.5
Belirtilmeyen	–	–	7	5.2
Toplam	132	%100	152	%100

Tablo 10, verilerine göre RTÜK yaklaşık %12 oranında, BPO ise yaklaşık %2 oranında yayın durdurma kararı verdiği görülmektedir. RTÜK tablo 10 verilerine göre en çok uyguladığı yaptırımın yaklaşık %72 oranında idari para cezası olurken, BPO'nun en çok uyguladığı yaptırım yaklaşık %48 oranında görüş belirtme oluşturmaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Gerçekleştirilen çalışmada belirlenen kodlar çerçevesinde içerik analizinin verdiği nicel veriler ışığında RTÜK ve BPO'un denetim unsurları incelenmiştir. İncelenen program türlerine bakıldığında RTÜK'ün %81'nin Ticari İletişim ve Tanıtım programı, BPO'nun ise yaklaşık %82'sinin haber programı olduğu saptanmıştır. Tablo 10 verilerine göre RTÜK'ün incelediği yayınlar arasında belirtilmeyen ve sorun olmayan yapımlar görülmemektedir. Böylece RTÜK'ün yaklaşık iki ayda verdiği yüz beş kararın tamamında etik ihlallerin var olduğu görülmüştür. RTÜK, kanalların %72'sine idari para cezası uygularken yaklaşık %12'sine yayın durdurma cezası, yaklaşık %4'üne lisans iptali cezası vermiştir. RTÜK'ün bu çalışma kapsamında incelenen yüz beş karar çerçevesinde Tablo 7 verileri ışığında en çok ihlal edilen;

“8. Madde 4. Fıkra Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, arkadaş bulma amacıyla kişilerin tanıştırıldığı ve/veya buluşturulduğu türden programlara, takviye edici gıdalar ve benzeri destekleyici ürünler de dâhil olmak üzere herhangi bir ürünün ilgili mevzuatına aykırı olarak sağlık beyanıyla satışına, pazarlanmasına ve/veya reklamına, sohbet, arkadaşlık ve eş bulma hatlarının ve hizmetlerinin tanıtımına yer verilemez. Katma değerli elektronik haberleşme hizmet numaraları, yerel aranır numaralar, benzeri özel içerikli hizmetlere ilişkin numaralar ile özel ücrete tabi diğer sabit ve mobil numaralar kullanılmak suretiyle, izleyici ve dinleyicileri yanıltıcı ve/veya haksız kazanca neden olacak şekilde yarışma, çekiliş, lotarya ve benzeri adlar altında ödül ve ikramiye taahhüt edilemez ve bu yöntemle ürün tanıtımı, satışı ve pazarlaması yapılamaz” (RTÜK, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, 2020)dir.[A4][A5]

Tablo 6 verileri kapsamında BPO'nun kararlarına göre ise %30 oranında “Kişisel bilgileri tutarken dikkatli olmak ve mahremiyeti ihlal etmemek” 3. maddenin ihlal edildiği görülmüştür. Tablo 10 verilerine göre RTÜK'ün yaklaşık %12 oranında ve BPO'nun yaklaşık %2 oranında uyguladığı yayın durdurma tek ortak olan yaptırım olduğu görülmüştür. Tablo 10 verilerine göre BPO'nun kurulduğu günden bugüne yayın lisans iptali yapmadığı görülmektedir. Yayın Etiği Doğrulama Kurulu'nun yaptırımlarına bakıldığında yayında düzeltme, seyirciden özür dileme, yayın durdurma cezaları, görüş bildirme ve talepte bulunma yaptırımları açısından öz denetimi yönelik yaptırımlar uyguladığı dikkat çekmektedir. BPO İnsan Hakları Kurulu kararlarına bakıldığında kanal sorunu çözmekle yükümlüdür, çözemediği konular/şikâyetler açısından BPO'ya başvurmaktadır. BPO'nun kararlarında %5 oranında uyguladığı yaptırımın seyirciden özür dileme olduğu Tablo10 bilgilerinde

yer almaktadır. Bu uygulamada sorunlu programın yapımında bulunan sunucu vb. kişilerin halktan doğrudan özür dilediği görülmektedir. Ayrıca BPO'nun yaklaşık %47 oranında görüş bildirme, %22 oranında program düzeltme, %11 oranında uygulama gerçekleştirilmesi öz denetim beklentisini göstermektedir. Bu çalışma bize göstermiştir ki, BPO'nun oluşum yapısında kurullar açısından, aldığı kararlar ve uyguladığı yaptırımlar açısından kendi kendine denetimi desteklemektedir.

KAYNAKÇA

- Aziz, A.(2006), *Televizyon ve Radyo Yayıncılığı*, Turhan Kitapevi: İstanbul
- Bilgin, N.(2006), *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*, Siyasal Kitabevi: Ankara
- Banar, F.S.(2013), *Medyada Temel Ayrımlar ve Etiğe İlişkin Değerler*, Edt.A.O.Ünlüer, *Medya ve Etik*, Anadolu Üniversitesi:Ankara
- Cevizci, A.(2005), *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayıncılık: İstanbul
- Çaplı, B.(2008), *Fili Tarif Etmek*, İmge Kitabevi: Ankara
- Çakır, H. (2006), “Düzenleyici Kurullar Olarak RTÜK ve CSA”, Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi, Sayı: 8, Güz 2006, s. 38-48
- Directorate For Financial And Enterprise Affairs Competition Committee(28-Oct-2013), *Competition Issues In Television And Broadcasting*
- Erol, G. (2012), *İletişim ve Etik*, Hiperlink Yayınları: İstanbul
- İnceoğlu G., Y. (2004), *Uluslararası Medya*, Der Yayınları:İstanbul
- Kimura, N. Sekine, C. Namiki M. (2016), *テレビ視聴とメディア利用の現在—日本人とテレビ 2015調査からGünümüz Televizyon İzleme ve Medya Kullanımı “Japon ve Televizyon 2015” Anketinden*, NHK Yayın Kültürü Araştırma Enstitüsü, Kamuoyu Araştırma Bölümü. http://www.nhk.or.jp/bunken/summary/research/report/2015_08/20150802.pdf
- Mutlu, E. (2005), *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya*, Ütopya Yayınevi: Ankara
- Okumura Nobuyuki 奥村 信幸 (2010) BPO (放送倫理・番組向上機構) の機能と社会的意義 —放送倫理検証委員会の取り組みを中心に— (hōsō rinri bangumi kōjō kikō) no kinō to shakai-teki igi — hōsō rinri kenshō iinkai no torikumi o chūshin ni — 『立命館産業社会論集』 Ritsumeikan sangyō shakai ronshū, 第4 5巻第4号Cilt 45, sayı 4, http://www.ritsumei.ac.jp/ss/sansharonshu/assets/file/2009/45-4_02-01.pdf
- Pieper, A. (1999), *Etiğe Giriş*, (Çeviri: Veysel Atayman & Gönül Sezer), Ayrıntı Yayınları: İstanbul
- RTÜK(2004), *Yayınlarda Program Türleri Kod, Tanım Ve Sınıflandırmaları*:Ankara
- Serim, Ö. (2007), *Türk Televizyon Tarihi 1952-2006*, Epsilon Yayıncılık: İstanbul
- Tekinalp, Ş. (2006) &Uzun, R., *İletişim Araştırma ve Kuramları*, Beta Yayınları: İstanbul
- Tekinalp, Ş. (2011), *Karşılaştırmalı Radyo Ve Televizyon: Camera Obscura'dan Synopticon'a Teknolojik Kurumsal ve Kültürel Evrim*, Beta Yayınları: İstanbul

Elektronik Kaynaklar

- [https://kms.kaysis.gov.tr/\(X\(1\)S\(kljmavm3r0zprbbwuhdvz5vg\)\)/Home/Kurum/70203335?AspxAutoDetectCookieSupport=1](https://kms.kaysis.gov.tr/(X(1)S(kljmavm3r0zprbbwuhdvz5vg))/Home/Kurum/70203335?AspxAutoDetectCookieSupport=1), 02.02.2020
- <https://www.rtuk.gov.tr/hakkimizda/3803/878/hakkimizda.html>
- <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Kurum/70203335>, 2020
- <https://www.rtuk.gov.tr/haberler/3787/8136/rtuk-baskani-ebubekir-sahinin-dunya-televizyon-gunu-mesaji.html?Keyword=televizyon%20izleyici%20oranlar%C4%B1>, 2020
- <https://www.rtuk.gov.tr/sikca-sorulan-sorular/5054/5020/hukuk-musavirligi.html>, 21.02.2020)
- <https://www.rtuk.gov.tr/ust-kurul-kararlari/6112-sayili-kanunun-8inci-maddesinin-dorduncu-fikrasinin-bir-yil-icinde-tekraren-ihlali-nedeniyle-k/28291>, 15.03.2020
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/12/20111216-5.htm>
- <https://www.rtuk.gov.tr/hakkimizda/3803/878/hakkimizda.html>, 03.02.2020

<https://www.rtuk.gov.tr/kanunlar/3737/3048/kanunlar.html>

https://www.bpo.gr.jp/?page_id=1074 E.T.10.10.2019

<https://kotobank.jp/word/GHQ-71845>: General Headquarters GHQ: Özellikle, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Japon işgali sırasında Müttefik Kuvvetler tarafından kurulan karargah.

<https://ja.wikipedia.org/wiki/%E9%9B%BB%E6%B3%A2%E7%9B%A3%E7%90%86%E5%A7%94%E5%93%A1%E4%BC%9A>: Radyo ve yayınların denetlenmesinden sorumlu üçüncü taraf bir kuruluş olan Bağımsız Yönetim Komitesidir.

http://www.ritsumei.ac.jp/ss/sansharonshu/assets/file/2009/45-4_02-01.pdf

http://www.ritsumei.ac.jp/ss/sansharonshu/assets/file/2009/45-4_02-01.pdf E.T.11.03.2020: ¹ OKUMURA Nobuyuki (2010:1), Role and Function of BPO (Broadcasting Ethics & Program Improvement Organization): Government's Supervision and Control and Freedom of Speech in Japanese Broadcast

https://www.nhk.or.jp/bunken/research/domestic/pdf/20170501_10.pdf E.T. 11.03.2020: BPO'nun 10 yıllık çalışma raporunda, kuruluşun doğuşu ve geçirdiği oluşum aşamalarına yer verilmektedir.

http://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/283520/www.soumu.go.jp/joho_tsusin/pressrelease/japanese/housou/1209j701.html Yayın Tarihi: 13.01.2009, Erişim Tarihi: 09.03.2020 :“Çok Kanallı Dönemde İzleyiciler ve Yayıncılık (多チャンネル時代における視聴者と放送に関する懇談会)" konulu rapor:

<https://tr.wikipedia.org/wiki/NHK> : **NHK**, Nippon Hōsō Kyōkai 日本放送協会, Türkçe adıyla Japonya Radyo ve Televizyon Kurumu olup, Japonya'nın milli kamu yayın kuruluşudur.

https://en.wikipedia.org/wiki/Matsumoto_sarin_attack E.T.05.05.2020

<https://www.youtube.com/watch?v=7KpxzZKo0K8> : BPO'nun kuruluşunu görüntülü olarak vermektedir.